

Universal Xalqaro Ilmiy Jurnal

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific Journal

e-ISSN: [30660-1540 \(online\)](https://doi.org/10.30660/1540)

Year: 2024 Issue: 1 Volume: 9

Published: 14.12.2024 <https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF (OAK BAZA)

ZENODO

OPEN AIRE

EUROPUB

RESEARCHGATE (OAK BAZA)

SJIF

H.Sh. Abdug'ofurova., M.Z. Komilova.,

M.Sh. Xoldarova., F.M.To'xtaboyeva

Andijon davlat universiteti

Uzbekistan

abdugofurovaxushnoza@gmail.com

mohichehrakomilova93@gmail.com

baxorxoldarova@gmail.com

feruzatxotaboyeva1971@gmail.com

BIOTEXNOLOGIYANING OCHILISH TARIXI

Abstract: This thesis provides a brief overview of the discovery of the science of biotechnology, the history and development of biotechnology, the importance of biotechnology in medicine, the environmental importance of biotechnology, and the social and ethical issues of biotechnology.

Keywords: Genetic modification, DNA recombination, gene therapy, cloning, ecological sustainability, global economy, enzymes, microorganisms, bioreactors, vaccines, biotherapy, recombinant drugs, diagnostic tools gmo, artificial intelligence.

Annotatsiya: Ushbu tezisda Biotexnologiya fani ochilishi, biotexnologiyaning tarixi va rivojlanishi, biotexnologiyaning tibbiyotdagi ahamiyati, biotexnologiyaning ekologik ahamiyati, biotexnologiyaning ijtimoiy va etik masalalari haqida qisqacha ma'lumot berigan.

Kalit so'zlar: genetik madifikatsiya, DNK rekombinatsiya, gen terapiya, klonlash, ekologik barqarorlik, global iqtisodiyot, fermentlar, mikroorganizmlar, bioreaktorlar.

Аннотация: В статье даны краткие сведения об открытии науки биотехнологии, истории и развитии биотехнологии, значении биотехнологии в медицине, экологическом значении биотехнологии, социальных и этических проблемах биотехнологии.

Ключевые слова: Генетическая модификация, Рекомбинация ДНК, генная терапия, клонирование, экологическая устойчивость, глобальная экономика, ферменты, микроорганизмы, биореакторы, вакцины, биотерапия, рекомбинантные препараты, диагностические инструменты, ГМО, искусственный интеллект.

Language: Uzbek

Citation: Abdugufurova, H., Komilova, M., Kholdarova, M., & Tokhtaboyeva, F. (2024). HISTORY OF THE DISCOVERY OF BIOTECHNOLOGY. Universal International Scientific Journal, 1(9), 142–145. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1379>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14514442>

Biotexnologiyaning asosiy tushunchalari. Biotexnologiya — biologi Genetik madifikatsiya, DNK rekombinatsiya, Gen terapiya, Klonlash, Ekologik barqarorlik, Global iqtisodiyot, Fermentlar, Mikroorganizmlar, Bioreaktorlar, Vaksinalar, Bioterapiya, Rekombinant dorilar, Dioginostika vositalari GMO, Sun'iy intilekt tizimlar, organizmlar yoki ularning komponentlaridan texnologik maqsadlarda foydalanish bilan shug'ullanuvchi ilmiy soha. Bu soha biologiya, kimyo, fizika va muhandislik fanlarini birlashtirgan holda, tabiatdagi jarayonlarni inshootlar, dorilar, mahsulotlar yoki boshqa foydali mahsulotlar ishlab chiqarish uchun qo'llashni ko'zda tutadi. Biotexnologiyaning rivojlanishi so'nggi yillarda global iqtisodiyot, tibbiyot, agrar soha

va ekologiyada katta o'zgarishlarga olib keldi[1].

Biotexnologiyaning tarixi va rivojlanishi. Biotexnologiya asosan qadim zamonlardan boshlangan, chunki insonlar o'zlarining kundalik hayotida fermentlar, mikroorganizmlar va biologik jarayonlardan foydalanganlar. Ammo zamonaviy biotexnologiyaning rivoji 20-asrning o'rtalaridan boshlangan. Genetik modifikatsiya, DNK rekombinatsiyasi, bioreaktorlar va boshqa texnologiyalarning ixtirosi biotexnologiyaning yangi imkoniyatlarini ochdi[2].

Biotexnologiyaning tibbiyotdagi ahamiyati. Tibbiyot sohasidagi biotexnologiyaning asosiy yutuqlari orasida gen terapiyasi, vaksina ishlab chiqish, bioterapiya, rekombinant dorilar va

diagnostika vositalari mavjud. Biotexnologiya yordamida rivojlangan dorilar (masalan, insulin, vaksinlar) va genetik jihatdan o'zgartirilgan organizmlar (GMO) kasalliklarni davolash va oldini olishda katta yutuqlarni ta'minladi[2,3,4].

Biotexnologiyaning tibbiyotdagi ahamiyati. Biotexnologiya agrar sohada o'zgarishlarni amalga oshirishda ham katta ahamiyatga ega. Genetik modifikatsiya, o'simliklarning kasalliklarga chidamli bo'lishi va mahsuldorlikni oshirishda qo'llanilmoqda. GMO o'simliklar va hayvonlar yetishtirish orqali oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va global ochlik muammolariga yechim topishga harakat qilinmoqda[3].

Biotexnologiyaning ekologik ahamiyati. Biotexnologiya ekologik muammolarni hal qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Bunga, masalan, atrof-muhitni tozalash uchun mikroorganizmlar yordamida bioremediasiya jarayonlari yoki qayta tiklanadigan energiya manbalarini ishlab chiqish kiradi. Shuningdek, atrof-muhitga zarar yetkazmasdan, resurslarni tejash va barqaror ishlab chiqarishni amalga oshirishda biotexnologiyaning imkoniyatlari cheksiz[5,6].

Biotexnologiyaning ijtimoiy va etik masalalari. Biotexnologiyaning rivoji bilan birga, uning ijtimoiy va etik masalalari ham

jiddiy muhokama qilinmoqda. Genetik modifikatsiya, klonlash, hayvonlar ustida olib boriladigan eksperimentlar kabi masalalar jamiyatda turli xil munozaralar va xavotirlarni keltirib chiqaradi. Shu sababli biotexnologiyani boshqarish va uning ijtimoiy manfaatlarga xizmat qilishini ta'minlash muhim ahamiyatga ega[5].

Biotexnologiyaning kelajagi. Biotexnologiyaning kelajagi yanada yorqin va istiqbolli. Genom tahrir qilish texnologiyalari, sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish orqali biotexnologiyaning yangi imkoniyatlari ochilmoqda. Yangi davrda biotexnologiya inson salomatligi, ekologik barqarorlik va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda yanada muhim rol o'ynaydi[6].

XULOSA

Biotexnologiya nafaqat ilm-fan, balki jamiyatning barcha sohalarini qamrab olgan bir fan sohasidir. Bu soha innovatsion yutuqlarni amalga oshirish, yangi mahsulotlar yaratish va ekologik masalalarni hal etishdagi ulkan imkoniyatlarni taqdim etadi. Shu bilan birga, biotexnologiyaning ijtimoiy va etik jihatlari, uning samarali va xavfsiz ishlatilishini ta'minlashni talab qiladi. Kelajakda biotexnologiya yanada rivojlanib, turli sohalarda yangi yutuqlarni olib kelishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdurahmonov, M. R., & Qosimov, B. (2019). Biotexnologiya: nazariy asoslar va amaliyot. Toshkent: Universitet nashriyoti.
2. Gulyaev, R. (2018). Biotexnologiya va uning tibbiyotdagi roli. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Toshmatov, A. Sh. (2017). Biotexnologiya asoslari. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
4. Mukhamedova, S. I. (2020). Biotexnologiya va bioinjining: ilmiy izlanishlar va amaliyot. Toshkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi nashriyoti.
5. Zhang, Y., & Luo, Y. (2016). Principles of Biotechnology. Springer. ISBN 978-3-319-28267-1.
6. Thomson, J. D., & Rood, P. (2015). Fundamentals of Biotechnology. Pearson Education.